

STANOWISKO ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW WS. „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA PRZED POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI DLA MIASTA KRAKOWA NA LATA 2018 – 2022”

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, po zapoznaniu się z „Programem ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi dla Miasta Krakowa na lata 2018 – 2022” (dalej „POSPEM”), zdecydował się wziąć udział w procesie konsultacji społecznych. Wnosimy o zapoznanie się przez Państwa Radnych z naszym stanowiskiem i zagłosowanie przeciwko uchwale przyjmującej POSPEM.

Czytając konsultowany dokument odnosi się wrażenie, że POSPEM jest dokumentem wymierzonym przeciwko stacjom bazowym telefonii komórkowej, co do których założono z góry, że są stawiane nielegalnie i bez nadzoru, a ich oddziaływanie na mieszkańców Krakowa jest szkodliwe. POSPEM jest zatem pełen nieudowodnionych i nieprawdziwych twierdzeń, mocno uderzających w operatorów telekomunikacyjnych i podmioty z nimi współpracujące.

Sposób prezentacji zarówno stanów prawnych dotyczących regulacji w zakresie pola elektromagnetycznego w innych krajach, jak i rzekomych badań w tym zakresie jest nie tylko chaotyczny, ale przeczy zasadom prowadzenia badań i logiki obowiązujących w świecie nauki. Powoływane w POSPEM dokumenty i wyniki badań w znacznej części są nieaktualne i archaiczne (np. sprzed 10 lat, przy jednoczesnym braku powołania się na aktualną wiedzę naukową albo badania będące w toku), a autorzy odwołują się w nim do nieobowiązujących przepisów. Dlatego też POSPEM nie można nazwać dokumentem obiektywnym, co powinno być kluczową cechą materiału o charakterze programowym w tak wrażliwej dziedzinie. Wśród mankamentów POSPEM wymienić można między innymi:

1. Opisywanie badań prowadzonych w latach 60-tych ubiegłego wieku nad wpływem promieniowania na organizmy żywe, z pominięciem faktu, że były prowadzone na przykładzie telegrafistów, czyli nie zwykłych mieszkańców a osób rzeczywiście narażonych na ekspozycję na pola w sytuacji historycznej, kiedy nie było stacji bazowych telefonii komórkowej.
2. Zrównywanie radarów z domowymi DECT-ami.
3. Prezentowanie sytuacji w Polsce pod względem ochrony przed polami jako jednej z gorszych na świecie, co tworzy wrażenie, że obywatele narażeni są na szkodliwe promieniowanie znacznie częściej niż reszta świata, podczas, gdy dopuszczalne w Polsce normy są jednymi z najbardziej restrykcyjnych na świecie. Podobnie opisywanie rozwiązań zastosowanych w innych krajach np. we Francji pomija zupełnie informację o różnicach dopuszczalnych limitów i nie konkluduje jakie są efekty na tle porównawczym z Polską wprowadzonych w tych krajach ograniczeń.

4. POSPEM ignoruje przeprowadzone przez Instytut Łączności przy współudziale Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego badania i analizy dotyczące dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Pomimo, że wyniki te jednoznacznie wskazują na brak przekroczeń dopuszczalnych norm, w POSPEM prezentowana jest teza, iż przekroczenia teoretycznie i potencjalnie mogą zaistnieć. Nadto dokument sugeruje, że badania i pomiary zostały wykonane nierzetelnie i nie odzwierciedlają rzeczywistego stanu.

Wreszcie nie wyjaśniono tezy POSPEM, że stacje bazowe nie tylko mają wpływ na środowisko, ale są czynnikiem je niszczącym i zanieczyszczającym, takim samym jak pyły, ścieki lub odpady. Jest to twierdzenie nieudowodnione ani nawet nieuprawdopodobnione naukowo.

Zastanawiający jest cel powstania POSPEM, jak również cel wdrożenia jego rozwiązań w życie. Polska ma jedne z najsurowszych norm na świecie, a regularnie prowadzone badania i pomiary nie wykazały nie tylko ich przekroczenia lub osiągnięcia wartości granicznych, ale wręcz pokazują, że w Krakowie nie jest osiągnięta uśredniona wartość dla miast powyżej 50 000 mieszkańców. Skoro tak jest, a POSPEM nie przedstawia przeciwdowodów, to niezrozumiałe jest dlaczego Miasto Kraków miałoby zaangażować niebagatelne środki pochodzące z puli finansów publicznych, jak i zasoby organizacyjne oraz kadrowe, aby realizować 3 cele POSPEM tj. budowa monitoringu miejskiego, edukacja i prewencja, panele badań naukowo-medycznych. Zwłaszcza te ostatnie, zarówno pod kątem środków budżetowanych, jak i tematyki, budzą ogromne wątpliwości co do ich wyceny i realnej przydatności dla mieszkańców Krakowa. Tematyka pierwszych badań diagnostycznych miałyby być poświęcona objawom, które nie zostały uznane w cywilizowanym świecie za chorobę. Z kolei potrzeba lub uzasadnienie badania relacji PEM z pyłami zawieszonymi (czyli krakowskim smogiem) nie zostały w żadnym fragmencie POSPEM nawet zasygnalizowane. Wydaje się zatem, że realizacja celów POSPEM – mimo dużych środków, które może pochłonąć – nie przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców Krakowa.

Dziwić musi założenie, że wyposażenie niemal milionowego miasta w docelowo 10 osobistych eksplozometrów miałyby być skutecznym narzędziem w monitorowaniu poziomów pól w Krakowie. Zwłaszcza, że pomiary dokonywane tymi urządzeniami w istocie nie mają żadnego znaczenia, gdyż wyniki nie są certyfikowane. Podobnie jako nieadekwatną należy uznać edukację współczesnego człowieka za pośrednictwem treści prezentowanych na ulotkach. Przy założeniu rynkowej ceny ulotki na poziomie ok. 8-10 groszy, przewidziany przez POSPEM budżet pozwoliłby na wydruk ok. 250 tys. ulotek. Jednocześnie POSPEM nie przewiduje w jaki sposób, przez kogo i wśród jakich grup docelowych ulotki miałyby być dystrybuowane.

Wreszcie zastanawiające jest jak to możliwe, że dokument poruszający trudną tematykę i wymagający wielomiesięcznych specjalistycznych badań lub obserwacji powstał w dwa miesiące. Krótki czas pracy nad dokumentem skutkuje wieloma mankamentami – część z nich wymieniamy poniżej:

1. zbędne z punktu widzenia tematyki POSPEM: rozdział III – ogólna charakterystyka obszaru objętego badaniem, rozdział IV – diagnoza stanu
2. niedokończone lub pozostawione w wersji roboczej fragmenty np. przypis 13, 14 na str. 34, przypis 23 na str. 42
3. błędy ortograficzne np. *wierzy* zamiast *wieży* na str. 105; liczne błędy gramatyczne i stylistyczne
4. przedstawianie tez lub stanowisk w formie otwartych przypuszczeń (podkreślenia własne): *Tak czy inaczej na podstawie kilkumiesięcznej akcji wypożyczania tego przyrządu wszystkim zainteresowanym mieszkańcom można stwierdzić, że istnieją poważne przesłanki, że w okresie dobowym (na taki okres wypożyczany jest mieszkańcom eksplozometr) pojedyncze mieszkania w różnych lokalizacjach najprawdopodobniej (bo niewiele przypadków indykatorywnych zdążyło w stosunkowo krótkim okresie działania systemu wypożyczeń zweryfikować za pomocą akredytowanych pomiarów) poddawane są nadmiernej ekspozycji na PEM.* – fragment na str. 70.
5. wewnętrzne sprzeczności w POSPEM prezentowanych poglądów i proponowanych rozwiązań np. (pisownia oryginalna):

Działania, które będą miały na celu ochronę społeczeństwa przed szkodliwym wpływem z działania PEM powinny obejmować (...) Informację o źródłach PEM w środowisku zewnętrznym, pomieszczeniach przebywania i życia, pomiary PEM w tych miejscach, informację o normach promieniowania, umożliwienie społeczeństwu indywidualnych pomiarów ekspozymetrycznych i pomiary poziomów PEM w środowisku zewnętrznym, przekazywanie informacji w postaci komunikatów o wartościach PEM przy prognozie pogody podobnie jak podawane są komunikaty o PM 10 i 2,5; czy wyświetlanie informacji o poziomach PEM na tablicach elektronicznych; - fragment na str. 99

wobec niedającego się do pogodzenia z nim stwierdzenia:

Nie sposób więc stworzyć miarodajnego, kompleksowego systemu monitorowania, na podstawie którego dokona się uogólnienia informacji o emisji PEM do skali całego miasta. Zawsze będą to informacje lokalne, związane z konkretnym punktem pomiarowym, w mniejszym stopniu z jego bezpośrednim otoczeniem. Aby rozwiązanie było kompleksowe musiałyby zawierać olbrzymią liczbę punktów pomiarowych, co z kolei wydaje się niemożliwe zarówno ze względów logistycznych jak i ekonomicznych. – fragment na str. 124.

Nie jest też pożądane z punktu widzenia transparentności postępowań i działań zarówno organów samorządowych, jak i wyższych uczelni, aby autorzy w POSPEM wskazywali macierzyste uczelnie jako wykonawców celów POSPEM wraz ze źródłami i wysokością ich finansowania.

Podsumowując, brak jest jakichkolwiek racjonalnych argumentów, aby Rada Miasta Krakowa uchwaliła POSPEM w brzmieniu poddanym konsultacjom. Z uwagi także na wątpliwości dotyczące merytorycznej zawartości dokumentu nie jest możliwe jego poprawienie wyłącznie w oparciu o stanowiska przedstawione w ramach konsultacji.

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – Prezes, Marcin Nowacki - Wiceprezes

ul. Nowy Świat 33, 00-029 Warszawa, email/ biuro@zpp.net.pl, tel/ 22 826 08 31, www.zpp.net.pl